

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Lib. III. Decretalium. In quo agitur De Rebus, quae in iudicium devenire solent, cujusmodi sunt, de vita et moribus Clericorum, ...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1708

Articulus I. Ad quem de volvatur jurisdictio, & administratio Sede vacante?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73045](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73045)

ARTICULUS I

Ad quem devolvatur jurisdictio, & administratio Sede vacante?

851 IN hac questione communis tenet, quod Sede vacante in jurisdictione, ac administratione succedat Capitulum, per c. *his*, que II. de Major. & eod. ibi: Quando autem Ecclesia ipsa Cardinali vacabit Capellani, & Clerici memorati eidem Ecclesie reverenter exhibeant omnia supradicta, excepto, quod de correctione, & excommunicatione, & suspensione ipsorum, pro bono pacis, nostre providentiae reservamus. & c. cum olim 14. eod. ibi: mandantes eisdem, ut, cum Ecclesia Messan. vacet ad presens, electionem suam confirmandam presentetur Capitulo Messanen. Hinc generalis regula est, quod Capitulum Sede vacante possit facere omnia, quae sunt jurisdictionis ordinariae, & necessariae, nisi aliqua expresse illi prohibita, vel excepta reperiantur, ut colligitur ex illis verbis in c. II. ibi: *excepta*, quod de correctione, excommunicatione, & suspensione ipsorum, pro bono pacis, nostre providentiae reservamus; & hanc facultatem nec mutata, nec diminuta esse à Trident. sess. 24. de reform. c. 16. tradit Filliucius tom. 3. tit. 41. c. 2. n. 4.

852 Tridentinum loco cit. sic habet: Capitulum, Sede vacante, ubi fructuum percipiendorum ei munus incumbit, Oeconomum unum, vel plures fideles, ac diligentes decernat, qui rerum Ecclesiasticarum, & proventuum curam gerent, quorum rationem ei, ad quem pertinebit, sint reddituri. Item Officialem, seu Vicarium infra octidies, post mortem Episcopi constituere, vel existentem confirmare, omnino teneatur; qui saltem in jure Canonico sit Doctor, vel Licentarius, vel alias, quantum fieri poterit idoneus; si secus factum fuerit, ad Metropolitanum deputatio hujusmodi devolvatur. Et si Ecclesia ipsa Metropolitana fuerit, tunc antiquior Episcopus ex suffraganeis in Metropolitana, & propinquior Episcopus in exempta, Oeconomum, & vicarium idoneos possit constituere. Episcopus vero ad eandem Ecclesiam vacantem promotus exiis, quae ad eum spectant, ab

eisdem oeconomis, vicario, & aliis, quibuscunque officialibus, & administratoribus (qui Sede vacante fuerunt à Capitulo, vel ab aliis in ejus locum constituti, etiam si fuerint ex eodem Capitulo) rationem exigat officiorum, jurisdictionis, administrationis, aut cujuscunque eorum muneris, possitque eos punire, qui in eorum officio, seu administratione deliquerint, etiam si praedicti officiales redditis rationibus à Capitulo, vel à deputatis ab eodem absolutionem, aut liberationem obtinuerint. Eidem quoque Episcopo teneatur Capitulum, de scripturis ad Ecclesiam pertinentibus, si quae ad Capitulum pervenerint, rationem reddere.

Ex his juribus videtur deduci ea procedere de Capitulo Ecclesiae Cathedralis; de hoc enim loquitur Tridentinum, & c. Cum olim 14. ut patet inspicienti textum; & quamvis c. *His* que II. loquatur de vacante Ecclesia, cui Cardinalis praerat, tum etiam de hoc casu idem dicendum est; quia Cardinales Ecclesiae Romanae Ordinariam, & quasi Episcopalem jurisdictionem obtinent in Ecclesiis sui tituli, & consequenter in Parochias, & Capellas, & Clericos earundem, quae Ecclesiae illi principali pleno jure subjectae sunt; ita notavit Innocentius in c. 2. de Capellis Monach. Joan. Monachus in c. unic. h. t. in 6.

Difficultas tamen est, an idem procedat de Capitulo in casu, quo vacat Sedes, seu Ecclesia non Episcopalis, sive Secularis sit, sive Regularis? R. distinguendum esse, an Ecclesia vacans sit exempta, vel non exempta? quo posito R. I. Collatione communiter ad Episcopum & Capitulum pertinente, uno ipsorum effecto inhabili, alterum conferre, sic Bonifacius VIII. in c. unic. h. t. in 6. ibi: Si ad Episcopum & Capitulum communiter pertineat collatio praebendarum, mortuo Episcopo, vel à beneficiorum collatione suspensio, poterit Capitulum vacantes conferre praebendas, etiam si Episcopus interesse habeat in collatione hujusmodi, ut Praelatus. Idem poterit Episcopus, si Capitulum ab ipsa collatione suspendi contingat, vel singulariter omnes de Capitulo majoris excommunicationis vinculo innodari; & haec decisio videtur indefinitè accipienda quoad jurisdictionem, quando cu-

cumulativè est penes Episcopum, & Capitulum; Sic Layman *in c. 11. h. t. in 6. n. 3. & alii.*

855 Loquendo autem de Ecclesia non Episcopali (v. g. Collegiata, & non regulari) cujus Prælatus jurisdictionem in Clericos obtinet, censet Layman *num. 4.* Sede vacante jurisdictionem ejus non transire ad Capitulum, sed ad Episcopum, si talis Ecclesia non sit *exempla*; rationem dat; quia, si Prælatus inferior, Episcopo. Subiectus, jurisdictionem per consuetudinem legitimè præscriptam comparavit, cum præscriptio sit stricti juris, dicendum est potestatem, quam Prælatus acquisivit, ad Capitulum non transire, nisi & ipsum in præscripta consuetudine sit, ut vacante Sede jurisdictionem exercere queat: Sin autem speciali jure, seu privilegio Prælato concessa sit jurisdicção, tum nota est regula Canonistarum, ad Capitulum transire ea, quæ Prælato non communi, sed speciali jure concessa sunt: sic Layman *cit.* sed quoad hoc postremum punctum, V. *num. 865.*

856 Et hoc extendit etiam ad casum, quo Prælatura regularis vacat, si Monasterium sit Episcopo subiectum; volens in eo eventu jurisdictionem non ad Capitulum, sed Episcopum pertinere, in quo idem cum Layman sentiunt Imola *in dict. c. 11. Joann. Andreas in c. 2. num. 3. de testam. in 6.* & Archidiaconus, quem allegat Felinus hic motivo 4. ubi ait: incautè locutum fuisse Dominicum *in c. 2. de testam. in 6.* quòd, secundum jura, conventus succedat Abbati in jurisdicçãoe, nam secundum Archid. & Joann. Andr. Episcopus habet curam statûs monasterii, vacante Sede, & ipse dat administrationem in temporalibus, & spiritualibus. Ratio potissima videtur, quòd Prælato Ordinis Religiosi potissimum subiciantur ratione voti obedientiæ secundum S. Thomam *in 2. D. 44. in fine*: atqui obedientiæ votum præstat ipsi Ordinis Prælato, non autem Capitulo, aut Priori claustrali, ergo mortuo Prælato, potestas, & jurisdicção Prælati, per quam in virtute obedientiæ, vel sub pœna excommunicationis præcipere potest, non transit ad Capitulum, vel Seniores, seu Priorem.

857 De hac quæstione quoad potestatem

Capituli, regulari Sede vacante (mortuo v. g. Prælato) quidam Neotericus *h. t. num. 17.* sic loquitur: quæ hic exempli causa de Capitulo Cathedrali diximus, de jure loquendo meritò extenduntur ad Capitula Ecclesiarum Regularium mortuo Prælato, vel aliàs Sede Abbatiali vacante, per textum *in c. fin. de Regularib. in 6.* & in Clement. *ne in agro 1. §. si quis autem. in fin. de statu Monach.* quandoquidem Capitulum Regulare non minus in jurisdictionem Abbatis succedit, quam Capitulum cathedrale in jurisdictionem Episcopi, imò potiori jure; cum reditus, & jura Abbatis nulla ratione sint distincta à reditibus, & juribus Conventûs, sicut tamen plures reditus, & jura Episcopi à Capituli juribus sunt diversa. Hanc sententiam ex Innocentio refert, & sequitur Panormit: *in c. fin. num. 8. & 9. de statu Monach. P. Engl. h. t. num. 16. Tambur. de jure Abbat. tom. 2. disp. 1. q. 4. num. 5. ita ille.*

Verùm hæc doctrina, sic indefinitè accepta, non deducitur ex *c. fin. de Regularib. in 6.* sic enim ibidem loquitur Bonifacius VIII. *si ad solum Abbatem pertineat creatio Monachorum, eo defuncto nequibit novus Monachus à Conventu creari; aliàs poterit, si eorum creatio spectat in simul ad utrumque,* ubi textus satis apertè loquitur de jurisdictione Abbati competente, sine concursu Capituli, ac devolutionem ejus Capitulo negat. Quod adducitur ex Clement. *Ne in agro. 1. de statu Monach. §. si quis autem.* in fine, sic habet: *Abbate autem, vel Priore, à collatione (ut præmittitur) beneficiorum suspenso, ad Priorem claustralem, cum consilio, & assensu Conventûs, vel majoris partis ipsius, eorundem beneficiorum collatio devolvatur.* Qui textus non videtur posse servire illi doctrinæ indefinitè acceptæ. 1. quia textus expressè loquitur non de Religiosis, vel etiam Monachis in genere, sed de Monachis nigris, ibi: *ne in agro dominico, sacra videlicet Monachorum nigrorum religione, &c.* 2. quia agit solum de vacatione interpretativa, pœnaliter inducenda, ut apertè denotant verba ex *§. si quis autem allata*; 3. quia agit solum de collatione beneficiorum manualium, & administrationum Regularium. 4. solum agit

agit de privatione, ac suspensione, quam superior Regularis facere potest vi Regularis disciplinae. §. demum accipi potest textus solum in casu vacantis Prælatuæ Regularis exemptæ.

859 Nam, ut rectè notat Layman in c. *quanto. 7. de offic. ordin.* Regulares non exempti, duos superiores habent, *ordinis Prælatum, & Episcopum*; sed discrimen est, quòd *Prælato ordinis* obedire teneantur *ratione voti obedientiæ*, in iis videlicet, quæ ad regulares observationes, & disciplinam Monasterii pertinent, quare in his magis est obediendum Prælato, quàm Episcopo juxta doctrinam S. Thomæ in 2. *D. 44. in fine in expos. literæ. ad 3.* Innoc. hic *num. 2.* Abbas *num. 5.* & explicat Sylv. V. *obedientia. q. 9.* Sanchez *lib. 6. moral. c. 1. num. 12.* Etideo *Prælati ordinis* potestatem habet, subditos suos Regulares ad regularem disciplinam adigendi, ut contumaces, & incorrigibiles eicere queat, uti Innoc. Abb. Sylv. tradunt *loc. cit.* Sed *Episcopo* Regulares non exempti subfunt, *non ratione voti*, sed *ut alii Clerici* legi jurisdictionis subiecti sunt, ut dixi in *l. 1. tit. 2.* quare in iis, quæ ad Ecclesiasticam disciplinam attinent, & quoad punitionem criminum graviorum, præsertim, quæ depositionem merentur, propriè, & directè subjiuntur Episcopo, cum etiam ipsi Prælati non exempti in his subsint, uti advertit Sylvester V. *obedientia. q. 10. dicto 2.* Abbas in c. *Si quis contra n. 51. de foro compet.* Sanchez *cit. loc. & alii*, ita Layman *loc. cit.* Illud tamen videtur dicendum, etiam Capitulum succedere Sede regulari vacante, quando id habet talis ordo *vi suarum constitutionum*, approbatarum à Sede Apostolica, vel præscriptione, privilegio, usu longo legitime inducto &c.

860 Si quæras, an in civilibus causis, si Religiosus v. g. in Academia, studiorum causâ degens, debitor fiat, coram Episcopo potius judicialiter conveniri debeat, quàm coram Abbate? R. quòd coram Episcopo; nam Abbas esset Judex in facto proprio; Cum solutio ex bonis monasterii fieri debeat: Sin autem monasterium, ad quod professus pertinet, & ex cuius bonis solutio fieri debet, subiectum sit Abbati alterius Mo-

nafterii, coram ipso æquè, ac coram Episcopo conveniri poterit. Quare hoc casu Episcopus, & Abbas concurrunt in jurisdictione, uti Innoc. & Abb. hic *num. 5.* docent; his præmissis:

§. 1.

Quid possit Capitulum Sede vacante quoad beneficiorum provisionem?

R. I. **C**ollationem beneficiorum, quæ 861 sunt de jure solius Episcopi, & libera, non rectè fieri à Capitulo Sede vacante c. *Ille 2. h. t.* ibi: *Cum nusquam inveniat in cautum in jure, quòd Capitulum, vacante Sede, fungatur vice Episcopi in collationibus præbendarum*: nec in eodem casu potest dici potestas conferendi præbendas ad Capitulum per superioris negligentiam devoluta; cum non fuerit ibi superior, qui eas possit de facto, vel de jure conferre. Nam *collatio talium beneficiorum* annumeratur *fructibus Episcopalis Prælatuæ per Gloss.* in c. *Cum olim cit. fructus* autem de jure communi futuro Prælato reservari debent c. *fin. de offic. ordin. in 6.*

Ex hoc deducitur 1. Capitulum Cathedrale non succedere Episcopo, Sede vacante, in jure conferendi beneficia libera, seu collativa, quorum collatio *ad solum Episcopum* spectat ex *cit. c. 2.* Deinde quòd Capitulum, Sede vacante, nec succedat Episcopo in potestate eligendi, vel præsentandi, quæ propriè spectat ad Episcopum. Nam talis electio, vel præsentatio est quædam liberalis & gratuita concessio beneficii electivi, vel Patronati, quæ respicit commodum Prælati, cui Capitulum Sede vacante derogare non debet, sic Garcia *p. 5. c. 7. num. 52.*

Deducitur 3. quòd Capitulum non 863 succedat Episcopo *Sede vacante* in collatione beneficii liberi ad Episcopum *devoluti propter negligentiam* Ordinarii Collatoris; ita Zoëlius hic *num. 3.* contra Joan. Andr. in c. *Quoniam 18. de Elect. in 6. num. 1.* quia talia beneficia sunt ejusdem rationis cum illis, quæ jure proprio habet conferenda, præsertim,

Cc

cum

cum hoc posse non sit jurisdictionis ordinariæ, nisi pro casu extraordinario, pœnæ scilicet constitutæ negligentibus providere beneficiis tempore debito; & hoc extenditur etiam ad beneficia libera, quæ vacant per renunciationem, sic Barbosa in c. 2. h. t. num. 2. Extenditur 2. ad beneficia vacantia in Curia Romana, quæ Papa intra mensem non contulit juxta Barbosam in c. statutum 3. de præbend. in 6. num. 3. Azor p. 2. l. 3. c. 27. q. 7. In hoc autem casu tempus expressum (nempe mensis) currit à die vacationis, non scientiæ, sed notitiæ, per Zerollam in praxi Episcoporum. p. 2. V. Reservatio. vers. decimo, quia, licet tempus præfixum in negligentium odium non currat ignorantiam, vel impedito; Secus tamen est, quando non in odium negligentis, sed in alterius favorem præscribitur, per Sanchez l. 7. matr. D. 37. n. 19. Dixi, libera.

864 Nam in beneficiis Patronatus quoad institutionem; & electivis, quoad confirmationem (cum eorum provisio sit necessaria, non libera) Capitulum Sede vacante succedit Episcopo; Zoësius hic n. 3. ex c. 1. de Instit. in 6. ibi: sed etiam Capitulum Sede vacante beneficia, quæ ad collationem Episcopi pertinent, conferre non possit; præsentatos tamen à Patronis potest admittere, si sint idonei & eos instituere in beneficiis, ad quæ fuerint præsentati, licet ad Episcopum (si superesset) admissio, & institutio hujusmodi pertineret, c. 14. de Majoritate ibi: mandantes eisdem, ut cum Ecclesia Messanen. vacet ad præsens, electionem suam confirmandam, præsentetur Capitulo Messanen. Similiter Sede vacante Capitulum rectè confert beneficium vacans, cujus provisio communiter, seu cumulativè spectat ad Episcopum simul, & Capitulum; Nam hoc propter Episcopi casum in jure suo non est impediendum Abb. in c. 2. h. t. num. 6. Constat ex ante dict.

§. 2.

An Capitulum Sede vacante succedat Episcopo in jurisdictione delegata?

865 **Q**uamvis, ut diximus num. 851. communis regula sit, quod Capitulum

omnia facere possit Sede vacante, quæ sunt jurisdictionis, præter ea, quæ specialiter excepta sunt; hæc tamen intelligi debet de jurisdictione solum ordinariæ, non delegatæ, nec in illis, quæ illi competeant jure aliquo speciali, seu accidentali; ita Doctores communiter, Quaranta V. Capitulum Sede vacante, Azor p. 2. l. 3. c. 39. q. 4. Nicol. Garcia p. 5. c. 7. num. 42. & alii. Ex quo sequitur 1. Capitulum, Sede vacante non posse exequi commissionem Episcopo factam, etiam si literæ commissionis ipsi præsentatæ fuissent; sic Garcia cit. num. 44. nec peragere visitationes monasteriorum exemptorum, quæ ex commissione, tanquam delegatus Papa visitare poterat Episcopus; sic Garcia num. 45. Azor c. 37. q. 15. & alii, nec suppressere præbendas, aut portiones vigore Tridentini sess. 24. de Reform. c. 15. Barbos. p. 2. allegat. 67. num. 3. Nec confirmatione donationes juris Patronatus; idem p. 3. alleg. 71. num. 24. nec dare dimissorias ad Ordines infra annum à die vacationis, nisi arctatis, ut habetur in Trid. sess. 7. de Reform. c. 10. ab hac tamen responsione excipe casum necessitatis exigentis, ut Capitulum exerceat actum jurisdictionis delegatæ Episcopali officio annexæ jure extraordinario; sic Quarant. in summa Bullarii V. Capitulum Sede vacante. vers. Quia in dies.

Dixi Capitulum Sede vacante succedere 866 re Episcopo in omnibus, quæ potest potestate ordinariæ, seclusâ speciali prohibitione, & ideo potest ad tempus commendare Ecclesias, sive beneficia; sic Azor p. 2. l. 3. c. 38. q. 8. instituere Clericos præsentatos à Patronis; sic Vivianus in praxi juris Patron. l. 12. c. 2. num. 6. confirmare electos recipere resignationes beneficiorum spectantium ad liberam collationem Episcopi. Barb. p. 3. de potest. Episc. alleg. 69. num. 8. Cognoscere, & assignare congruas portiones; Rebuffus in tract. Congruæ portionis num. 57. præstare auctoritatem in permutationibus beneficiorum, Quaranta in summa Bullarii V. Capitulum Sede vacante q. 9. Dispensare cum illegitimis ad beneficium simplex, Zerola in praxi Episcoporum. p. 2. V. Capitulum. §. 3. facere uniones beneficiorum, quæ ex causa faciendæ sunt

sunt salvo semper jure Episcopali; Quaranta cit. q. 9. Concedere facultatem, & licentias, quas jure ordinario dare potest Episcopus; sic Azor. p. 2. l. 7. c. 5. q. 3. v. g. Curatis dare licentiam eundi ad studia, Zerola cit. §. 2. edificandi Ecclesias, ut acquiratur jus Patronatus, Barb. cit. allegat. 70. num. 32. Extero Episcopo, exercendi Pontificalia in Ecclesia vacante; Henriquez in summa l. 10. c. 22. concedere statuta pertinentium ad statum Ecclesie vacantis, non tamen in præjudicium Ecclesie, vel mensæ Episcopalis; Azor cit. l. 3. c. 37. q. 11.

867 His addè, exequi defunctorum ultimas voluntates, in quantum spectat ad jus ordinarium Episcopi; Zerola cit. p. 2. §. 9. visitare Dioecesim, Quarant. cit. & Azor l. 3. c. 37. q. 14. Instituire confessarios, qui absolvant à casibus Episcopo reservatis, Azor q. 16. Cognoscere de causis arduis, Quaranta cit. Constituire Vicarium generalem in spiritualibus, Zerola cit. p. 1. §. 3. Quomodo autem, qualem, & quando talem Vicarium constituere oporteat? dicitur in Trident. sess. 24. de reform. c. 16. Similiter Capitulum Sede vacante potest assistere matrimonio celebrando juxta formam Trident. sess. 24. de reform. matrimonii c. 1. Exigere rationes ab administratoribus piorum locorum, Zerola p. 2. §. 9. Exigere subsidium charitativum; Barbosa p. 3. alleg. 87. num. 13. Concedere indulgentias, Azor cit. q. 9. deponere, & interdicare, & plura similia, de quibus Barbosa inc. 2. h. t. à num. 4. Dispensare in irregularitatibus, juxta Trident. sess. 24. de reform. c. 6. ut notat Barbosa ibid. num. 4. &c. Nam hæc omnia potest Episcopus, nec ista Sede vacante præstare prohibitum est Capitulo.

868 Si quæras, quid possit Capitulum Sede vacante, quoad constituendos œconomos, seu administratores in temporalibus? R. constare ex dict. à n. 851. nam (in Ecclesiis non regularibus) Sede vacante, etiam in temporalibus administrationem de jure communi, & ordinario spectare ad Capitulum habetur c. 11. & 14. de majorib. quamvis interdum ad hoc alius administrator constitui solet; sic Gloss. in c. unic. cod. in 6. & Pirhing Tom. III.

de Elect. num. 166. Quare Laici, Sede vacante, non possunt, spectato jure communi canonico, jure sub (nisi habeant privilegium Papæ) in Ecclesiis ejusmodi constituere administratores rerum temporalium ad eas Ecclesias pertinentium, etiam prætextu præscriptionis, aut consuetudinis etiam immemorialis. Nam contra jus divinum nihil potest præscriptio, aut ulla consuetudo, c. fin. de consuet. at res Ecclesiarum, & personarum Ecclesiasticarum à potestate Laicorum æquè exemptæ sunt jure divino, ac ipsæ personæ Ecclesiasticæ (ut ostendimus l. 1. tit. 9.) sine consensu Prælati Ecclesiastici.

ARTICULUS II.

Quo sensu intelligendum sit, Sede vacante nihil esse innovandum?

Ratio dubitandi est, quia, cum Sede vacante jurisdictio Episcopi devolvatur ad Capitulum (ut dictum est num. 851.) multa fieri contingit Sede vacante, ex quibus videtur aliqua contrarietas inferri inter has duas regulas in jure receptas, quarum prima est, quod Sede vacante nihil sit innovandum; & altera: quod Capitulum Sede vacante, in jurisdictione, & administratione succedat Episcopo. Sed R. primæ regule sensum esse: quod nec à Capitulo, nec ab aliis quidquam Sede vacante sit innovandum in præjudicium Ecclesie vacantis, & juris Episcopalis, nisi specialiter sit permissum; Secundæ verò, quod Capitulum Sede vacante succedat Episcopo in omnibus quoad jurisdictionem ordinariam, ac necessariam, nisi in aliquo specialiter sit prohibitum: ratio sumitur ex dictis, ubi retulimus, quæ Capitulo, vel etiam aliis, jure permissa sunt, vel prohibita Sede vacante: hoc enim intellectu tollitur omnis earum contrarietas.

Quæstio exinde nascitur, an lis inchoata contra Ecclesiam Sede vacante, per sententiam dirimi valeat, & lata teneat? de hoc agitur c. fin. h. t. nam cum Procurator Ecclesie S. Mariæ de Castro forti, coram Prædecessore Honorii III. &